

„on arwalik Jummalat ärrasalgamine:
 „sest, ilm teeb kalendrit, ja Jum-
 „mal teeb ilma: kui ilmu põlle
 „kalendris, siis polle ka mitte
 „Jummalat.“

Waatkem armad innimesed, kui wägga meletumalt rummalus arwab ja rägib! Usfaldaksime kül selle peäle, kes teab, kui suurt kühla weddada, et ei se wähhemki meie tallorahwa seast, ei ellades sesuggust mõistmata juttu olleks hakkand sõnnima, weel wähhemalt sedda hüllust kirjutama, et kui kalendris ilmu polle luggeda egga leida, et siis ka Jummalat ei pea ussutama. Kuida jäi luggu?

Wallasus kulas äsja kõikpiddi ärra, ja tõusis siis ülles, et ühes külla kõhhas üks hälp foolmeister, sedda kähinat hakkand teggema, ja sedda jämsi sõnnima; ning et temma sesamma olnud, kes kaebamise ramatut kirjutand, ja sedda teadmata tallopoegadele teinud, miska kubbernemangu ollid läinud. Laskis siis wallisus innimesel künitwõtta, ja tedda tuhtõne panna: agga neile, kes kalendrit ollid murretsend wäljaanda, andis käsku, sedda ümbertrükkida, ja teadmata rahwa rummaluse pärrast, ilmu sisse kirjutada; ning sedda eddespiddi ni kauast tehha, künni innimesed parrema õpetuse läbbi targemaks piddid sama, ja targemad ollema.

Sest nüid selgeste nähha ja mõista, kust ja kuida se tulleb, et sedda tühja ja asjata wisi ilka weel petakse, ilmu kalendris näidata, mis, kuida üllemaal õppetud, éanemuinane pettus äbbausfoliste pärrast hakkand teggema, ja meie sedda tühja olleme perrinud, ning kui wanna perritud wisi õeks, källiks ja armsaks wõtnud piddada.

A s i a . m a .

Minnewa aasta tähtramatus, mis kaks aastat Pernos, ja müllo Tartus lastsime trükkida, olleme maast, mis Jummalast kõige maapealiste elloasfemeks lodud, lühhidest mõnda õppetand, ja sedda teada andnud, et innimesed jo wannast, kõik maa pinda wide jäusse arwand ja jäutand, ja igga maa jäule omma nimme andnud, mis on: Europa, Asia, Ahwrika, Amerika, ja Kaine-merre saremaad. Europa maast, temma rikidest ja waldadest olleme sel kõrral lühhidest tähhendust andnud, ja tahhame nüid ka Asia-maast ehl pissutki nimmetada.

Sesamma maa-jaggu on tõistest kõigesurem, pikem ja laiem. Wasto põhja rajab tedda Jäe-merri; wasto hommikut lõpmata Kaine-merri; wasto lõunat India-merri. Dhto pool on Europa-ma, Must-merri ja merri, mis Europa ja Ahwrika wahel wahhet künitab, ning ühes kitsas kõhhas, Egiptuse ma temmale rajaks. Põhjapoolne Asia on Wenne Keiseri maad, kelle wiimne õts Kamtsátka on, kuhhu, kui Peterpurrist hommiko pole minna, kolm-tõistkümmend tuhhat wersta loetakse, ja weel tuhhat wersta jure tulleb arwata, kui seält saakte peäle minna, mis selle maa osaks on nimmetud. Nelli-tõistkümmend tuhhat wersta tewad täis kaks tuhhat pennikoormat; agga ei olle sellegi pärrast siin weel kogoniste määratuma Wenne-rigi õts, mis siis wast kätte tulleb, kui weel mõnni tuhhat wersta ülle merre Amerika-maal sedda õstakse.

Jäe-merre rännast wennib Asia ült-tõistkümmend sadda seitsekümmend pennikoormat ällapididid lönne pole; lähheb maawõe (Aequator) kõhhas ülle, kus wimaks India sarestil, (Archipel) mis peäle